

SAK

Afghanistan

NYTT

EN TIDSKRIFT FRÅN SVENSKA AFGHANISTANKOMMITTÉN NR 3 2020

Razia har precis fött sitt sjätte barn, en son.

NYHET

Historiska samtal inledda

KULTUR

Journalistik mot fundamentalism

REPORTAGE

SAK spårar smitta i nya provinser

Mödravård på liv och död

TEMA | BARNMORSKANS ÅR

NYTT
Afghanistan
INNEHÅLL
Nr 3 2020

24

26

20

”Förlorare blir nog de afghanska kvinnorna.

Bengt Ekman, generalsekreterare SAK (vik)

23

28

- 4 **I KORTHET** Mödrars namn på ID-kort, rånmord ökar och USA inför sanktioner mot ICC.
- 6 **TEMA** Barnmorskan spelar en nyckelroll i samhällsutvecklingen.
- 14 **ANALYS** Våldet såg ut att minska i år men det stämde inte riktigt.
- 16 **BILDEN** Män och kvinnor bergsvandrar tillsammans i bergen utanför Kabul.
- 18 **KULTUR** Journalisten och poeten Mukhtar Wafayee vägrade vika sig för talibanernas hot.
- 20 **SAK 40 ÅR** Mahiuddin Sakhizada fick den första benprotesen.

SAKS VERKSAMHET

- 23 **BENGT HAR ORDET** I en oförutsägbar tid planerar SAK för framtiden.
- 24 **SAK I KORTHET** Shkula Zadran på kontoret i Kabul har utsetts till ungdomsrepresentant i FN.
- 26 **REPORTAGE** SAK arbetar med att hantera pandemin i tre helt nya provinser.
- 28 **ENGAGEMANG** Margareta Varenhed har sett hur stort behovet av barnmorskor är i Afghanistan.

När det lilla får vara mycket nog

Jag får många fina berättelser från Afghanistan om hur SAK gjort stor skillnad. Eftersom SAK fyller 40 i år bad jag till det här numret kollegerna i Afghanistan att se om de kunde hitta någon som tidigt kom i kontakt med SAK. De fann Mahiuddin Sakhizada. Han fick den första benprotesen och det gav honom möjlighet att orka studera vidare, bli ingenjör och skaffa familj. Han ser så lycklig ut på bilderna med sina barn. En solskenshistoria.

Det är lite så jag är van att läsa om SAKs målgrupper i Afghanistan. Flickorna som är glada över skolan och som drömmer om att bli läkare eller lärare, kvinnorna som utbildar sig till barnmorskor, lärare, fysioterapeuter, för att kunna försörja sig själva och för att kunna göra livet bättre för dem där hemma, i de avlägsna byarna.

DETTA ÄR SJÄLVKLART långtifrån hela sanningen. Men jag blev ändå väldigt beklämd när jag fick läsa en artikel publicerad av kollegerna i Afghanistan som handlade om en polioskadad ung kvinna, Najia. Hon giftes bort som tolvåring till en 50 år gammal man som behandlade henne väldigt illa. Hennes familj och byborna hänade henne för hennes funktionsnedsättning. Mannen slog henne för att hon inte kunde utföra hushållssysslor flinkt nog. Nu är hon 23 år och har fem barn. Shukria Safi, kommunikatör

i Kabul, träffade Najia när hon var på besök hos SAKs fysioterapeut i Mazar-e Sharif. Där har Najia fått hjälp så att hon kan gå ordentligt, med hjälp av fysioterapi och ortopediskt hjälpmedel. Hon är så glad över det.

När jag diskuterade artikeln med Shukria berättade hon att Najia grät när hon delade med sig av sin historia. Shukria bad henne om ursäkt för att hon tvingade Najia att återuppleva sina minnen som barnbrud. ”Det är en så sorglig och hopplös historia”, sade jag. Och Shukria förklarade: ”Du förstår, SAK kan inte fixa allt. Men vi kan åtminstone göra deras liv lite lättare.”

I REPORTAGEN som hör till temat om barnmorskans år anas tuffa villkor. Nazdana går till en barnmorska i den oerhört konservativa provinsen Wardak för att få preventivmedel. Hon är 25 år och har fem barn, det äldsta är 11 år. Det är bara att räkna bakåt. Nu är hon så trött i kroppen. Tack vare SAK kan hon, i alla fall, få ett andrum. Ibland kan det lilla vara mycket nog. ●

Eva Kellström Froste

Eva Kellström Froste
Redaktör Afghanistan-nytt

”Mannen slog henne för att hon inte kunde utföra hushållssysslor flinkt nog.

FOTO: MALIN HOELSTAD

SAK Svenska Afghanistankommittén

AFGHANISTAN-NYTT är en medlemstidning som ges ut av Svenska Afghanistankommittén fyra gånger per år. Den innehåller ett tema med fokus på situationen i Afghanistan, reportage från SAKs utvecklingsarbete samt information om ideellt engagemang i Sverige.
ANSVARIG UTGIVARE | Kajsa Johansson
REDAKTÖR | Eva Kellström Froste

FORMGIVNING | Serpentin Media
ISSN 0280-7041
TRYCK | Trydells Tryckeri AB, Laholm
UPPLAGA | 7500 ex
PRESSLAGD | 8 oktober 2020
OMSLAG | Razia har precis fött sitt sjätte barn på kliniken i Farakhlam.
Foto: Haji Mohammad

KONTAKT | Svenska Afghanistankommittén
Malmgårdsvägen 63, 116 38 Stockholm
Tel 08-545 818 40
info@sak.se, www.sak.se

Afghanistan-nytt stöds med bidrag från Sida. Sida delar inte nödvändigtvis de åsikter som framförs. SAK ansvarar för innehållet.

60 kvinnor samlade i en spar-grupp i byn Lamatak för att kunna starta egna företag.

SAK vill lyfta folkets röster

AFGHANISTAN ÄR fortfarande beroende av internationellt stöd. Den internationella givarkonferensen om Afghanistan som äger rum i november blir ett avgörande tillfälle för omvärlden att visa om de kommer att leva upp till sina åtaganden gentemot Afghanistan.

SAK vill bidra till konferensen genom att lyfta det afghanska folkets

perspektiv. Beslut som fattas måste vara grundade i kunskap om vad som är viktigt för dem. SAK arbetar därför tillsammans med andra organisationer för att stärka civilsamhället och uppmana beslutsfattare att inkludera dem så att de får en chans att göra sina röster hörda.

HEDVIG SÖDERLUND

RÄTTELSE

I artikeln ”Fler fall med CP och klumpfot i Takhar” i förra numret fanns tyvärr en felaktig siffra. En uppdaterad version av texten finns på SAKs hemsida.

AKTUELLT I AFGHANISTAN

En bild från kampanjen som nu fått resultat.

Nytt id-system ger mödrar makt

Även moderns namn ska skrivas jämte faderns på det nationella id-kortet. Det ses som en symbolisk men viktig seger för kvinnors rättigheter.

Förslaget har godkänts av den afghanska regeringens lagkommitté och av president Ashraf Ghani.

2018 påbörjades ett försenat elektroniskt id-system med iris-igenkänning och biometrisk data. Men processen drabbades tidigt av kontroverser kring huruvida etnisk tillhörighet också skulle inkluderas. Samtidigt som etniska grupper krävde erkännande, var kvinnorna helt berövade sina grundläggande rättigheter. Kvinnorätsaktivister insåg att ID-korten erbjöd en ny möjlighet. Kampanjen #whereismyname var redan igång på sociala medier och den växte snabbt.

– Bytet av ID-system handlar om att återställa de mest grundläggande rättigheterna som kvinnor har nekats. Genom att hennes namn skrivs ned, ges modern makt, och lagen ger henne bemyndigande att vara en mor som utan närvaron av en man kan få ut dokument om sina barn, skriva in barn i skolan och resa, säger Laleh Osmany i Herat, en av de tidiga supportrarna av #whereismyname, till New York Times.

EVA KELLSTRÖM FROSTE

USA inför sanktioner mot ICC-åklagare

USA inför sanktioner mot Fatou Bensouda, chefsåklagare vid Internationella brottmålsdomstolen (ICC) i protest mot att domstolen utreder misstänkta amerikanska krigsbrott i Afghanistan. En divisionschef på ICC svartlistas också.

Även medarbetare eller organisationer som bistår de båda i arbetet riskerar att drabbas av sanktioner, meddelar USA. Sanktionerna omfattar reseförbud och möjlighet att frysa ekonomiska tillgångar.

15 830 misstänks för landstöld

Över 15 830 personer som misstänks för landstöld har under de senaste två åren blivit föremål för rättsliga undersökningar, enligt den afghanska regeringen.

Forskningscentret Integrity Watch Afghanistan hävdar dock att regeringen har misslyckats med att ta tillbaka landområdena och tala om hur mycket land som har stulits, och var.

President Ghani krävde förra året att namnen på förövrarna skulle avslöjas, men inget har hänt.

Oskuldstester har inget vetenskapligt värde, men används ändå som bevis.

Krav på förbud mot oskuldstester

Enligt ett lagändringsförslag ska så kallade oskuldstester, som praktiseras i delar av Afghanistan, kräva både domstolsbeslut och den anklagades medgivande, tidigare har det räckt med ett domstolsbeslut. Att ha sex utanför äktenskapet är straffbart i Afghanistan.

Afghanistans människorättskommission (AIHRC) kräver dock tillsammans med andra rättighetsorganisationer att oskuldstesterna förbjuds. Med stöd i en ny studie hävdar de att oskuldstesterna är ett klart brott mot de medborgerliga rättigheterna. Studien visar också att "oskuldstester" inte har något vetenskapligt värde och inte kan användas som bevis.

Rånarna använder ofta motorcyklar. Bild från Kabul.

Rånmord allt större hot mot säkerheten

Rån med dödlig utgång har blivit ett allt större problem i de afghanska städerna. Förra året mördades 523 personer i Kabul och 638 personer skadades.

Enligt en medlem i Kabuls provinnsstyre mördades 100 personer de senaste tre månaderna. Rånarna kommer ofta i små grupper på motorcyklar och använder både knivar och pistoler. Enligt Afzal Hadid, som leder provinnsstyret i Balkh där Mazar-e Sharif är huvudstad, dödades 93 personer i samband med rån i Mazar de senaste sex månaderna.

Ökningen har kopplats till närvaro av maffia och illegala beväpnade grupper.

Många drabbade i översvämningar

250 människor dödades och minst 300 skadades i de översvämningar som drabbade 14 provinser i Afghanistan i somras. Värst drabbat var Parwan. Översvämningarna utlöstes av extrema regn. I Charikar, huvudort i Parwan, förstördes över tusen hus och 4 000 familjer drabbades. En månad efter översvämningarna är nöden fortfarande stor och de drabbade kräver mer hjälp från regeringen och biståndsorganisationer.

2 månader tog det för de första plantorna av "det gröna guld" aloe vera som odlats i Nangarhar att vara klara för skörd.

I KORTHET

7 000 skolor saknas

UTBILDNING Det har byggts minst 13 000 skolor i Afghanistan sedan 2001, men trots det saknas det minst 7 000 skolor, enligt utbildningsministeriet. Det beror bland annat på befolkningsökning och återvändande flyktingar.

46 har fått polio

HÄLSA Vaccinering av barn mot polio har kommit igång igen efter avbrott på grund av pandemin. Hittills i år har 46 fall av polio registrerats i landet. 2019 fick 29 personer polio.

Redo för ligaspel

CRICKET Två afghanska toppspelare, Mohammad Nabi och Rashid Khan, spelar för det indiska laget SunRisers Hyderabad i Indian Premier League i Förenade Arabemiraten, med start 19 september.

Sprängmedel hittade

KONFLIKT Säkerhetsstyrkor har enligt försvarsministeriet oskadliggjort 4 776 egenkonstruerade spränganordningar under det första halvåret i år. De hittades på vägar och i bostadsområden.

Tillfälliga ministrar

POLITIK Sex månader efter valet av ny regering är ministrarna fortfarande bara tillfälliga. Ministrar måste godkännas av parlamentet och regeringen får kritik av ledamöter för att den förhåller det.

Rashid Khan & Mohammad Nabi.

Tomater är den största exportvaran från Iran till Afghanistan.

För mycket el

ENERGI Ett kontrakt med ett energibolag från Förenade Arabemiraten har utlöst kritikstorm. Afghanistan uppges inte ha kapacitet att hantera den mängd elektricitet som solkraftverket planeras producera.

Bygger bostäder

SAMHÄLLE Ministeriet för stadsutveckling har godkänt 22 utvecklingsplaner, bland dem byggande av bostäder till omkring 15 000 familjer i olika delar av landet.

Fler får fristad

KONFLIKT Den brittiska regeringen har beslutat att utöka kriterierna så att fler afghanska tolkar som arbetade med de brittiska styrkorna ska vara berättigade att bosätta sig i Storbritannien.

Olyckliga i äktenskap

HÄLSA I Herat har 630 kvinnor och 170 män försökt begå självmord i år, varav tolv dog. Enligt psykologer är barnäktenskap och påtvingade äktenskap bland de största orsakerna.

Shamsia Alizada

”Jag hyser viss rädsla för talibanernas återkomst ... men jag vill inte förlora mitt hopp, för mina drömmar är större än min fruktan.

Shamsia Alizada, 18, en kolgruvearbetares dotter, var bäst av alla 170 000 som gjorde inträdesprov till universitetet. Hennes mål är att bli läkare.

Förstörda vägar

SAMHÄLLE Under de senaste 19 åren har sju miljarder dollar spenderats på att bygga vägar, men hälften är på gränsen till total förstörelse. Orsakerna är bland annat för tung trafik och kriget, men också dåligt underhåll.

Tio döda i attack

KONFLIKT I en attack mot vicepresidenten Amrullah Salehs fordonskonvoj dödades minst tio civila och skadades 16. Vicepresidenten skadades lindrigt. Dådet ledde till kraftiga fördömanden.

FN-mandat förlängt

KONFLIKT FN:s säkerhetsråd har förlängt mandatet för insatsen i Afghanistan, UNAMA, med ytterligare ett år. Prioriterat är bland annat främjande av jämställdhet och mänskliga rättigheter.

Mamman och de fyra barnen uppges må bra.

Födde fyrlingar

HÄLSA En 25-årig kvinna i provinsen Faryab har fött fyrlingar, efter att ha försökt bli gravid i fem år. Barnen och mamman uppges må bra men familjen är fattig och sjukhuset värdar om ekonomiskt stöd till dem.

Nytt ungdomsråd

POLITIK Omkring 2 000 ungdomar från hela landet samlades i september på ett stormöte i Kabul för att planera bildandet av ett ungdomsråd, på presidentens inrådan. Rådet ska engagera sig i politiska frågor.

MÖDRAVÅRD EN VÄG MOT JÄMSTÄLLDHET

En afghansk kvinna tröstar sin son, som är lindad på traditionellt vis. Antalet kvinnor som dör vid födslar av levande barn har mer än halverats i Afghanistan sedan år 2000, men fortfarande dör 638 kvinnor per 100 000 födslar. I Sverige är motsvarande siffra fyra.

FOTO: FAYAZ AZIZ/REUTERS/TT

Världshälsoorganisationen WHO har utsett 2020 till sjuksköterskans och barnmorskans år. Dessa yrkesgrupper spelar en nyckelroll för hälsovård och samhällsutveckling globalt. I Afghanistan är hälsosituationen bland de tuffaste i världen och bristen på utbildad personal är stor.

TEXTER **GÖRREL ESPELUND**, FRILANSJOURNALIST OCH **SHUKRIA SAFI**, SAKS KOMMUNIKATÖR I KABUL

För att förstå bredden av barnmorskans betydelse är det viktigt att se yrkesrollen som en integrerad del av fattigdomsbekämpning och jämställdhet. Det anser Eva-Charlotte Roos, ämnesföreträdare för hälsa, och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter på Sida.

– Barnmorskans arbete handlar om så otroligt mycket mer än säkra förlossningar. Ska vi uppnå jämställdhet och utrota fattigdom behöver kvinnor kunna bidra till fullo i samhället, och deras sociala och ekonomiska status stärkas. De måste vara friska och kunna bestämma över sin egen kropp. Allt detta är frågor som barnmorskor dagligen arbetar med, säger hon.

Barnmorskor, tillägger Eva-Charlotte Roos, möter också de mest utsatta. De kan upptäcka och förebygga våld i nära relationer, de arbetar med rådgivning och jobbar preventivt för att förhindra oönskade graviditeter bland ungdomar och vuxna.

Eva-Charlotte Roos

– De är dessutom otroligt viktiga för barns hälsa under deras första levnadsår, tillägger hon.

MEN I DEN globala hälsodialogen uppmärksammas barnmorskans betydande roll inte tillräckligt.

– Här kommer jämställdhetsperspektivet in. Omkring 70 procent av världens sjuksköterskor och barnmorskor är kvinnor och de har ofta låg yrkesstatus, låg lön och saknar utrustning som låter dem arbeta i sin fulla kapacitet.

Det saknas i dag nio miljoner barnmorskor och sjuksköterskor globalt, främst i världens låginkomstländer. Sverige har länge haft en framskjuten roll i frågan och

” För att minska mödradödligheten krävs starka hälsosystem med kompetent personal som har resurser att utöva sin yrkesroll till fullo.

Eva-Charlotta Roos, Sida

arbetar aktivt genom FN och med bilateralt bistånd, bland annat till Afghanistan, för att stärka barnmorskans roll i världen.

– Vår kunskap bygger på ett långt gediget arbete och mycket forskning, vi vet att vår modell fungerar. För att minska mödradödligheten krävs starka hälsosystem med kompetent personal som har resurser att utöva sin yrkesroll till fullo, säger Eva-Charlotte Roos.

I AFGHANISTAN är hälsosituationen fortfarande väldigt svår, bland de tuffaste i världen. Tillgången till mödravård är ojämn och det är stora skillnader mellan stad och landsbygd. Undernäring är ett all-

Farzana Huseini, 21, och kompiserna Maryam tog tillsammans med 22 andra elever examen som barnmorskor från SAKs skola i Wardak i maj 2019. SAK har hittills utbildat 401 barnmorskor i Afghanistan.

varligt problem. Kunskapen om familjeplanering är låg, vilket leder till många och täta graviditeter. Många kvinnor som är i behov av vård har dessutom svårt att ta sig till kliniker och sjukhus på grund av dålig infrastruktur, stora geografiska avstånd och dålig säkerhet.

Sida stödjer ett par insatser i landet med barnmorskan i centrum:

- Mary Stopes International som anordnar praktisk utbildning för att höja barnmorskors kompetens i fyra provinser. Institutet stödjer också arbetet med att ta fram nationella riktlinjer.

- Svenska Afghanistankommittén som tagit initiativet till Community Midwifery Education Program (CME), ett tvåårigt utbildningsprogram som främst riktar sig till studenter i svårtillgängliga områden. Hittills har 401 barnmorskor tagit examen vid CME vilket motsvarar 9 procent av landets barnmorskor.

Trots svårigheterna har vissa framsteg uppnåtts de senaste åren. Enligt statistik från FN har antalet kvinnor som dör vid födsel av levande barn mer än halverats i Afghanistan sedan 2000, men fortfarande dör 638 kvinnor per 100 000 födsel. För att uppnå FN:s Globala utvecklingsmål måste den siffran ner till 70.

EN AVGÖRANDE ORSAK till den höga mödradödligheten är den stora bristen på utbildad hälsopersonal, mödra- och barnvård inklusive preventivmedelsrådgivning, och tjänster av god kvalitet, summerar Eva-Charlotte Roos.

– Barnmorskor räddar liv, det vet vi. Men vi ska inte glömma vikten av att få män och pojkar att bli mer engagerade i frågorna även om vi vet att det på sina håll är en stor utmaning, säger Eva-Charlotte Roos. ●

GÖRREL ESPELUND

Hafiza Mohammadzada berättar om olika preventivmedel för en av besökarna på sjukhuset.

Barnmorskan Hafiza informerar om preventivmedel vid varje besök

Många människor i Afghanistan är inte läs- och skrivkunniga och har inte tillräcklig kunskap om familjeplanering. Preventivmedel ses som en synd. Bristen på planering av barnafödande är en av orsakerna till den höga mödradödligheten i Afghanistan.

– Familjeplanering har en avgörande roll för att minska mödradödligheten, och det är väldigt viktigt att öka moderns hälsokunskap om graviditet, amning och barns näringsbehov, berättar barnmorskan Hafiza Mohammadzada.

– Varje gång det kommer en mamma till sjukhuset berättar vi om familjeplanering för henne och visar diagram som vi tagit fram, och vi informerar om preventivmedel och berättar att allt är utan kostnad för dem hos oss.

Hafiza Mohammadzada utbildades till barnmorska på SAKs barnmorskeutbild-

ning och tog examen 2012. Hon arbetar nu på Wardaks provinssjukhus i Maidan Shar.

– När jag började arbeta med att öka kunskapen om hälsa i byn Senglakh i Wardak 2010, var jag tvungen att knacka på dörren hos varje hushåll för att övertala familjen att låta kvinnorna komma till kliniken. Familjerna lät inte ens kvinnorna prata med mig, men nu är situationen för mödrar och barn annorlunda än för tio år sedan.

ENLIGT HAFIZA Mohammadzada kommer det ofta mödrar som har 10–15 barn till sjukhuset och när hon och hennes kollegor talar med dem om preventivmedel och metoder för att undvika graviditeter tror de att det är en synd.

– De har fått höra av mullor att enligt islam har de inte tillåtelse att själva bestämma hur många barn de ska ha. I sådana traditionella och religiösa sammanhang

är det väldigt viktigt att hitta sätt att informera och övertyga dem. Först måste barnmorskan förklara för dem att enligt islam har varje barn rätt att bli ammat i 2,5 år, och det borde vara en paus på mellan två och tre år mellan varje födsel.

HAFIZA MOHAMMAZADA har genomfört hälsoutbildning av tusentals kvinnor som kommer till sjukhuset. Under utbildningarna ges förutom omfattande information om familjeplanering, och metoder för att undvika graviditet, information om familjeekonomi, utbildning av barn och om fördelarna med färre antal barn. Därefter delar kvinnorna informationen med sin familj och sedan återvänder en del av dem till sjukhuset med sin man eller svärmor när de bestämt vilken metod de vill använda.

Det sitter flera kvinnor i familjeplaneringsrummet. En av dem är Halima, en

Globala fakta om kvinnors och barns hälsa

830 kvinnor dör varje dag av graviditetsrelaterade orsaker.

2,6 miljoner barn mister livet under sin första levnads månad varje år.

9 miljoner fler sjuksköterskor och barnmorskor krävs i världen för att uppnå FN:s globala utvecklingsmål och minska mödradödligheten.

UNFPAs globala strategier – sex fokusområden

- Utbildning för att höja kompetens och kvalitet
- Tydligare regelverk för kvalitet och säkerhet
- Valfungerande intresseföreningar som arbetar för att höja yrkets status
- Bättre arbetsvillkor
- Förbättrad arbetsmiljö
- Erkännandet av barnmorskor som en integrerad del av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

KÄLLA: UNFPA (FN:S BEFOLKNINGSFOND)

FOTO: HAJI MOHAMMAD

” Familjeplanering har en avgörande roll för att minska mödradödligheten.

Hafiza Mohammadzada

»» 22-årig kvinna som har fyra barn. Hon vill rådgöra med en barnmorska om preventivmedel, eftersom hon inte vill bli gravid igen förrän om sex-sju år.

VARJE KVINNA som bestämt sig för att använda sig av familjeplanering får information av barnmorskan om preventivmedelsmetoder, till exempel p-piller, p-spruta, spiral, kondom och sterilisering. Kvinnan bestämmer sig sedan för en metod i samråd med sin man.

Nazdana är 25 år och har fem barn. Det äldsta är 11 år. Hon vill inte bli gravid under de närmaste 4-5 åren.

– Jag känner mig svag i kroppen. Jag hörde talas om familjeplanering och diskuterade med min man och sedan kom jag hit, berättar hon.

Hon sitter i familjeplaneringsrummet med Hafiza som ger henne information om preventivmedel och om fördelar och nackdelar.

ENLIGT REGISTRET på sjukhuset i Maidan Shar kommer mellan 50 och 60 kvinnor till avdelningen för familjeplanering varje dag. Mellan 15 och 20 kvinnor bestämmer sig för att använda någon av metoderna för att förhindra graviditet. All sjukvård och preventivmedlen erbjuds utan kostnad. ●

SHUKRIA SAFI

Fler kvinnor föder säkrare när kunskapen höjs

De äldre kvinnorna minns svåra och farliga förlossningar och släktingar som inte överlevde. När Razia och Moharram Ali får sitt sjätte barn är de glada över att de kunnat komma till en klinik med utbildade barnmorskor. Kunskapen om mödrahälsovård har ökat betydligt under de senaste 15 åren.

På kliniken i Farakhlam arbetar barnmorskan Jamileh Mohammadi. Hon är upp vuxen i Jai Haji i det bergiga och kalla distriktet Behsud i provinsen Maidan Wardak. För tio år sedan ville byborna i hennes hemby hellre få hjälp av en erfaren äldre än av en utbildad barnmorska.

– Som barn drömde jag om att arbeta som hälsoarbetare och få ha en vit uniform. När jag blev lite äldre insåg jag verkligen behovet och att kvinnor hade problem vid förlossningar, säger Jamileh Mohammadi.

En orsak till hennes starka drivkraft att bli barnmorska var hennes egen mors erfarenhet. För 16 år sedan fick hennes mamma problem under en graviditet och gick till byns ”doula”, en kvinna som brukar hjälpa till vid förlossningar men inte har någon medicinsk utbildning. Doulan sade till mamman att hennes graviditet var mycket farlig och att hon var tvungen att göra abort. Jamilehs mamma blev väldigt ledsen och orolig och bestämde sig för att resa den långa vägen från byn till Kabul för att träffa en barnmorska. Efter undersökningen berättade barnmorskan för henne att hon väntade tvillingar och att allt såg bra ut.

SEDAN DESS VILLE Jamileh bli barnmorska. Hon visste att kvinnorna i hennes hemby behövde barnmorskor. Kvinnorna var analfabeter. Det fanns ingen kunskap om vård under graviditet, förlossningsvård, familjeplanering och hälsovård för mor och barn. De flesta kvinnorna födde barn hemma med en doula, utan tillgång till det material och den hälsostandard som finns på en klinik.

– Bybor och släktingar frågade mina föräldrar hur de kunde skicka iväg sin dotter till en plats de inte känner till. Min familj sva-

Jamileh Mohammadi

Barnmorskan Jamila Muhamadi tillsammans med Razia som precis fött sitt sjätte barn, en son.

FOTO: HAJI MOHAMMAD

rade alltid: Vår dotter har åkt iväg för att kunna hjälpa er; era kvinnor och era barn, berättar Jamileh.

2010 började Jamileh Mohammadi på SAKs barnmorskeutbildning i Wardak. Sedan hon tog examen där har hon arbetat på hälsokliniken Farakhlam i hennes hemdistrikt Behsud. Hon förlöser omkring 15 barn i månaden.

När Afghanistan-nytt är på besök på kliniken den 14 september har Razia, 33 år, precis fött sitt sjätte barn, en pojke.

– Jag är väldigt lycklig över att mitt barn är friskt och att jag hade möjlighet att föda

barn på kliniken. Jag är tacksam mot barnmorskan för hennes hårda arbete under födseln, säger Razia.

NÄR EN AFGHANSK kvinna ska åka till klinik eller sjukhus för att föda barn har hon ofta sällskap av två-tre personer, och om det är första barnet följer ännu fler familjemedlemmar med. Kvinnorna får delta under förlossningen men barnets far får alltid vänta ute på gårdsplanen. Den här dagen har den nyfödde pojkens far Moharram Ali, 43, väntat i fyra timmar innan han får träffa sitt barn och sin fru.

Han är lycklig över att både sonen och hans fru är friska.

– Förut fanns det vare sig kliniker eller barnmorskor i byarna. Men nu vet vi att så snart en kvinna blir sjuk måste vi ta henne till hälsocentret. Hälsöfältarbetare kommer ut i byarna för att ge oss information, och många mödrar får mycket information av barnmorskor om barns och mödrars hälsa, berättar han.

– Förut ansåg män att det var skamligt att ta en kvinna till hälsoklinik. Mänskorna var analfabeter och visste inget om hälsa för barn och mor. Men nu har

” Förut fanns det vare sig kliniker eller barnmorskor i byarna. Men nu vet vi att så snart en kvinna blir sjuk måste vi ta henne till hälsocentret.

Moharram Ali, nybliven pappa

en stor andel av byborna kunskap om hälsa, de vet till exempel att barn behöver bli vaccinerade, säger Moharram Ali.

TVÅ MEDELÅLDERS kvinnor från Razias och Moharrams by Siah Sang har också följt med som stöd till Razia och de sitter nu bredvid henne och ser nöjda ut.

Latifa, 52, är granne till Razia och hon är glad för hennes skull, att hon kunde föda barn på klinik.

– Jag har fött sex barn hemma. Det är väldigt svårt. De vanligaste problemen vid födsel i hemmet är allvarliga blödningar

>>> och att moderkakan inte kommer ut när den ska, vilket är den största anledningen till att mödrar dör vid förlossning.

Hon har bittra minnen från hur det var för tio år sedan.

– En av mina kusiner dog för att moderkakan inte kom ut och en annan kusin dog av allvarliga blödningar.

LATIFA OCH MASOMAH, som fött åtta barn hemma, berättar om orsakerna till att de flesta födde hemma för 15 år sedan: brist på kunskap om hälsa, ekonomiska problem och brist på barnmorskor och kliniker. I dag har situationen dock förändrats. Nu är byborna väldigt intresserade av att kunna komma till en hälsoklinik. Men problemen med vägar och transportmöjligheter fortsätter att vara desamma.

Jamileh berättar att det kommer mycket färre patienter på vintern än på sommaren på grund av snöfall och stängda vägar.

De flesta bybor kör den gravida kvinnan med bil eller motorcykel till hälsokliniken, men i några bergiga områden har befolkningen inte tillgång till några motorfordon utan är hänvisade till åsnor eller att gå, och vid behov bär de kvinnan på en bår.

ORON ÖVER ATT inte kunna ta sig till kliniken i tid under dagen för förlossningen har gjort att många kvinnor kommer till kliniken en vecka före den beräknade förlossningsdagen och väntar där tills det är dags.

Trots transportutmaningarna har kunskapsnivån bland befolkningen på landsbygden när det gäller mödravård, familjeplanering, näringslära för barn och vaccinering höjts.

Under en månad kommer det mellan 70 och 80 gravida kvinnor till hälsokliniken i Farakhlam för att undersökas. 40–45 kvinnor kommer för att få rådgivning om familjeplanering och för att få preventivmedel, enligt Jamileh.

På kliniken arbetar 24 anställda och de tillhandahåller förlossningsvård, rådgivning om näringslära, psykologisk rådgivning, kirurgi och vaccinering för boende i distriktet Behsud med en befolkning på omkring 18 000 i cirka 50 byar. ●

SHUKRIA SAFI

KOMMUNIKATÖR PÅ SAKS
HUVUDKONTOR I KABUL

Nytt projekt ska få män att engagera sig i kvinnors hälsa

SAK har startat ett projekt för att ändra mäns syn på och öka mäns deltagande i mödra- och barnhälsovården och för att främja jämställdhet och kvinnors rättigheter. Det pågår under tre år i tre distrikt i den konservativa provinsen Wardak, där SAK ansvarar för all sjuk- och hälsovård.

Projektet består av kurser lokalt ute i byar och parsamtal med föräldrar på hälsokliniker. Förutom till pappor riktar sig projektet till svärmödrar och imamer, eftersom traditionella kulturella och religiösa uppfattningar är starka, med stort motstånd mot jämställdhet och kvinnors självständighet. I projektet hämtar man stöd ur och refererar till religiösa texter inom islam för jämställdhet mellan män och kvinnor och för familjeplanering.

I PROJEKTET HAR man bland annat arbetat med att identifiera så kallade *agents of change*, det vill säga män som redan är positiva, och *gatekeepers*, traditionella och religiösa ledare, och skapat grupper. Dessa grupper

har deltagit i undervisning om könsbaserat våld, skadliga traditioner och hur dessa kan motverkas, samt familjeplanering och mödra- och barnvård.

Sedan har dessa grupper i sin tur spridit kunskapen i sina samhällen. Under 2019 deltog 4025 personer i sådana utbildningar, 2040 kvinnor och 1 985 män.

Seema Khalili arbetar i projektet som handledare och hon berättar att hon möttes av skeptiska minner när hon började informera om projektet för lokala hälsoarbetare. De hade aldrig hört talas om något liknande – och det hade inte hon heller. Men när de förstod vad det gick ut på gav de projektet sitt stöd.

– Jag förklarar värdet av att män ska engagera sig och vilken roll de spelar för kvinnors och barns hälsa. I byarna är det männen som bestämmer om kvinnan ska få uppsöka vård eller inte. Därför behöver männen få ökad kunskap, säger Seema Khalili. ●

Seema Khalili

FOTO: HAJI MOHAMMAD

REDAKTIONEN

VARANNAN KVINNA SAKNAR KUNSKAP OM PREVENTIVMEDEL

I samband med projektet genomförde SAK en studie i de berörda distrikten i Wardak. Den visar att många afghanska kvinnor inte bara saknar tillgång till preventivmedel och mödravård under graviditeten utan också barnhälsovård och kunskap kring att undvika att barnen blir undernärda när mamorna slutar amma.

- Vart fjärde par använder någon form av preventivmedel. Enligt 77 procent av kvinnorna och 85 procent av männen är det pappan som bestämmer antalet barn i familjen.
- 68 procent av männen har kunskap om preventivmedel mot varannan, 48 procent, av kvinnorna.

FOTO: LASSE BENGTSSON

En av SAKs barnmorskor informerar om preventivmedel.

gemensamt beslut bara i 40 procent av fallen, hälften av gångerna (48 procent) är det enbart männen som bestämmer.

- Av 350 intervjuade kvinnor saknade samtliga egen inkomst utanför hemmet.
- Imamer har en positiv syn på familjeplanering och legitimerar användningen av preventivmedel baserat på vad som står i Koranen om att barnafödande inte får äventyra kvinnors hälsa.
- Svärmödrar har en negativ syn på familjeplanering, men är positiva till att pappor är aktiva kring mammas och barns hälsa.

KÄLLA: SAKS STUDIE I WARDAK

Journalister och förhandlare på väg till fredssamtalen i Qatar den 12 september. I mitten till höger syns politikern och kvinnorrättsaktivisten Fawzia Koofi, en av de fyra kvinnorna i regeringens delegation, med armen i bandage efter att överlevt ett mordförsök.

Vapenvila, grundlag och inflytande knäckfrågor under fredssamtal

Lördagen den 12 september inleddes fredssamtalen mellan representanter för talibanerna och den afghanska regeringen. Vapenvila står högt upp på regeringens dagordning men i Afghanistan har våldet ökat i samband med fredssamtalen i Qatar.

Att de bägge parterna sitter vid samma förhandlingsbord beskrivs som historiskt. De första veckorna ägnades dock åt att diskutera oenigheter kring agendan och förutsättningarna för samtalen. Talibanerna krävde att deras avtal med USA skulle ligga till grund för samtalen och att de skulle ske i enighet med Hanafi, en sunnitisk lagskola.

Knäckfrågorna under samtalen kommer att vara vapenvila och vilket politiskt inflytande talibanerna ska ha på högsta nivå och om konstitutionen ska ändras. Frågan om konstitutionen rymmer också frågan om hur medborgerliga rättigheter kommer att se ut, inte minst kvinnors rättigheter.

Den afghanska regeringen försökte göra eldupphör till en förutsättning för samtal. Men talibanerna ville ha frågan om vapenvila på förhandlingsbordet. De ville inte

ens gå med på att minska våldet i samband med samtalen.

För talibanerna är slagfältet deras främsta källa till makt och vapenvila deras starkaste förhandlingskort. För dem står en ändrad konstitution och politiskt inflytande högst upp på agendan.

ANNA EK, SVERIGECHEF på SAK, är försiktigt optimistisk eftersom parterna sitter vid samma bord, och har uttalat vilja att få slut på kriget. Det är också positivt att det finns en tydligt uttalad ambition från den afghanska regeringens sida att representanter för civilsamhället ska konsulteras.

– Regeringen har varit tydlig med att den inte vill kompromissa om kvinnors rättigheter och andra framsteg men frågan är vad man är villig att gå med på för att få igenom sina viktigaste ståndpunkter, säger Anna Ek.

Vilka risker ser du med samtalen?

– En uppenbar och ganska påtaglig risk är att kvinnors rätt att delta i samhället i samma utsträckning som män försvinner eller begränsas. Kvinnors rättigheter är redan ifrågasatta men det kommer inte att bli

lättare om talibanerna får mer inflytande.

– En annan uppenbar risk är vad som händer om samtalen läser sig eller brakar samman. Kommer landet då återigen drabbas av fullskaligt inbördeskrig? Det skulle vara fruktansvärt.

Det som kan tala för att kvinnors rättigheter skyddas är de framsteg som trots allt redan gjorts och att det finns ett stort tryck från det internationella samfundet.

SAK ÄR BERETT på flera olika scenarier.

– Att det fortsätter som i dag är inte speciellt troligt, eftersom samtalen är igång. Antingen går våldsnivån upp eller så får talibanerna mer inflytande. Oavsett vilket måste vi fortsätta kunna göra vårt arbete. Vi har tillsammans med andra biståndsorganisationer tagit fram gemensamma principer om att vi står upp för opartiskhet, integritet och öppenhet. Dessa kan vi framföra till parterna i konflikten på olika nivåer när det behövs. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

Fotnot: På sak.se/om-oss/dokument finns ett faktablad om SAKs arbete i konflikt.

Våldet fortsätter – men ingen vill tala om det

Ett nyfött barn tas om hand på ett barnsjukhus sedan hennes mamma dödades i attacken mot Läkare utan gränser förlösningssjukhus i Kabul den 15 maj. Ingen har tagit på sig attacken, något som blivit vanligare i år.

FOTO: WAKIL KOHSAR, AFP/TT

Trots fredsprocessen och pandemin har konflikten hittills varit lika dödlig som 2019. Däremot har våldet ändrat karaktär sedan avtalet mellan USA och talibanerna den 29 februari, visar en rapport publicerad på Afghanistan Analysts Network.

USA har till stor del hållit sig utanför konflikten. Det intra-afghanska våldet har däremot fortsatt. Dessutom har oklarheten ökat kring en del av våldet – fler attacker har genomförts utan att någon tagit på sig ansvaret för dem. En ny tendens är också att både talibanerna och de afghanska säkerhetsstyrkorna underrapporterar om sina aktiviteter.

2020 har kännetecknats av å ena sidan avtalet mellan USA och talibanerna och möjligheten till intra-afghanska samtal, och å andra sidan av fortsatt våld. I mitten av juli hade USA dragit tillbaka tusentals soldater och minskat antalet från 13 000 till 8 600. USA har också till stora delar dragit sig ur rollen som aktiv aktör i konflikten.

I början agerade de afghanska regeringsstyrkorna återhållsamt efter 29 februari, men sedan ändrades den officiella hållningen från att agera "aktivt defensivt" till att agera "aktivt defensivt" med anledning av talibanernas fortsatta våld.

TALIBANERNA DROG SOM vanligt igång sin våroffensiv, även om den var oannonserad. Under årets första sex månader har talibanerna orsakat 43 procent av alla skadade och dödade civila, vilket både är en ökad andel jämfört med året innan och ett ökat antal i faktiska tal, från 1 437 personer 2019 till 1 473 personer 2020. Sedan den 29 februari har talibanerna upphört att attackera utländska styrkor. De har genomfört några större attacker mot städer och militära baser. De har ökat antalet kidnappningar och dödat fem gånger fler civila som kidnappats.

För att få fram tendensen för våldet i år har den här rapporten tittat på datainsamling från Armed Location

& Event Data Project (ACLED) och UNAMA:s rapportering om civila. ACLED baserar sin datainsamling på öppna källor, bland dessa internationell och nationell media, statlig media och talibanernas hemsidor.

UNAMA:s siffror verkade till en början hoppfulla och visade på en minskning med 13 procent av skadade och dödade civila under det första halvåret jämfört med året innan, 3 458 jämfört med 3 812 året innan. Men när man räknar bort de ovanligt många dagarna med minskat våld – åtta dagar av "Reduction of Violence" i februari i samband med samtalen mellan USA och talibanerna, och vardera tre dagars eldupphör under de båda Eid-firandena, så är antalet skadade och dödade per vecka bara marginellt lägre.

Den minskning som skett berodde framför allt på att USA och Islamiska staten i Khorasan var mindre aktiva. Däremot har både de afghanska regeringsstyrkorna och talibanerna varit ansvariga för ökat antal skadade och dödade civila, både proportionellt och i faktiska tal.

Vi har under en tid varit förbryllade över att våldet enligt ACLED:s rådata minskat stort under det första halvåret i år. Det verkade inte stämma. Tendenserna i UNAMA:s och ACLED:s rapportering brukar stämma överens, men gjorde inte det detta år.

När vi delade upp ACLED:s källor avslöjades en annan bild, inte bara av vad konfliktens parter verkligen gjorde utan också av den påverkan som fredsprocessen haft på hur de väljer att berätta om sina våldsaktioner. Både talibanerna och de afghanska regeringsstyrkorna har underdrivit i stället för att överdriva i sin rapportering. Dessutom har den amerikanska militären nästan helt slutat att offentliggöra data om kriget. Förutom underdriferna har den officiella rapporteringen också minskat.

När vi enbart jämförde uppgifter från oberoende press samt ömsesidigt bekräftade uppgifter från talibaner och regeringsstyrkor smälte minskningen av våldet bort, och uppgifterna bekräftar UNAMA:s bild av konflikten.

EN ANNAN TENDENS är att krigets geografi ändrats. För första gången på många år var Helmand inte med på listan över de värst drabbade områdena. I stället dominerar tre nordliga provinser listan över de fem värst drabbade provinserna: Balkh, Kunduz och Faryab. Balkh var inte med bland de fem värsta tidigare men ligger nu överst på listan.

Ett sådant skifte kan få betydande konsekvenser för hur människor upplever fredsprocessen i olika delar av landet. När våldet återupptogs en månad efter de åtta dagarna med minskat våld uppgav personer som intervjuades i talibankontrollerade områden att de upplevde en lättnad sedan de amerikanska styrkorna minskat sin roll. Detta i kontrast till människor i de nordliga provinserna som uttryckte förtvivlan över det återupptagna våldet. De tenderade att vara mer skeptiska kring fredssamtalen.

Oviljan hos de olika parterna att rapportera om sina aktiviteter, och speciellt den ökade oklarheten kring vilka som ligger bakom flera av attackerna, är oroande. För humanitära aktörer som försöker bedriva arbete i Afghanistan trots konflikten är det avgörande att veta vilka som ansvarar för attacker och vilka man behöver närma sig för att förhandla om säkerhetsgarantier eller fri passage.

TALIBANERNA SER UT ATT ha intensifierat sitt våldsanvändande, men hittills har de avhållit sig från att attackera och försöka ta över ytterligare distrikt eller provinshuvudstäder. Men detta behöver inte betyda att deras kapacitet för att göra detta har försvunnit. Skulle fredssamtalen misslyckas och USA fortsätta spela en minskande eller tillbakadragande roll, kan våldet bli värre. ●

KATE CLARK
Afghanistan Analysts Network

”

Både talibanerna och de afghanska regeringsstyrkorna har underdrivit i stället för att överdriva i sin rapportering.

Översättning och textredigering: Eva Kellström Froste

Texten är en förkortad version av artikeln *War in Afghanistan in 2020: Just as much violence, but no one wants to talk about it* publicerad på Afghanistan Analysts Networks hemsida.

KABUL Medlemmar i Hikeventures team vandrar i bergen i närheten av Kabul. Gruppen består av både män och kvinnor och har som nästa mål att bestiga Mir Samir i Afghanistan. Därefter hägrar Mount Everest i Nepal.

FOTO: MOHAMMAD ISMAIL, REUTERS/TT

Fristadsförfattare efter hot från talibanerna

När journalisten och poeten Mukhtar Wafayee vägrade vika sig för talibanernas hot, attackerades han och hans fru. Situationen blev ohållbar och de tvingades fly Afghanistan. Sedan februari 2019 är han fristadsförfattare i Malmö.

TEXT **GÖRREL ESPELUND**/FRILANSJOURNALIST FOTO: PRIVAT

MUKHTAR WAFAYEE ville bli journalist redan som liten. Han växte upp under talibanernas kontroll i en liten by i norra Afghanistan. Varje kväll lyssnade hans pappa på radioutsändningarna men Mukhtar Wafayee förstod inte allt som rapporterades.

– Ibland lyssnade han på utländsk radio där de talade om att talibanerna förtryckte folket och hindrade demokratin. När jag frågade min pappa varför, sa han att jag inte skulle fråga för talibanerna kunde vara farliga. Men jag hade tusen frågor om det som hände runt omkring mig. Det har jag fortfarande och jag kommer aldrig sluta fråga förrän jag har fått svar, säger Mukhtar Wafayee.

I dag är han 27 år och bor sedan februari 2019 i Malmö tillsammans med sin fru Nilofar Langar och deras dotter Flora, 1,5 år. Även Nilofar Langar är journalist och poet. Hon har också undervisat i persisk litteratur.

MALMÖ VAR INTE den första anhalten då de tvingades lämna sitt hemland, flykten gick via norra Afghanistan, Indien och Uzbekistan.

– Vi försökte hitta någonstans där vi var trygga men talibanerna försökte hela tiden hitta mig och vi reste mellan olika platser. Sedan ansökte jag om att bli fristadsförfattare, säger Mukhtar Wafayee.

Han fick ett tvåårigt stipendium via nätverket ICORN (International Cities of Refuge Network) som ger hotade kulturarbetare en trygg plats att verka. Malmö är en av drygt 70 städer som ingår i ICORN.

– I Afghanistan arbetade jag med grävande journalistik. Jag skrev om korrup­tion, extremism och krigsherrar. Det var

” Yttrandefrihet och journalistik är mäktiga vapen i kampen mot fundamentalism.

Mukhtar Wafayee

Mukhtar Wafayee med sin fru Nilofar Langar, även hon poet och journalist, och dottern Flora i Malmö.

ett bra yrke men det var farligt. Yttrandefrihet och journalistik är mäktiga vapen i kampen mot fundamentalism. Under talibanernas styre fanns ingen fri journalistik men i dag finns det tusentals journalister som slåss för en demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter.

DET HÖR TILL vanligheterna att journalister i Afghanistan hotas och trakasseras av olika krigsförande grupper. Under 2018 döddes 16 medarbetare och under 2019 fick fem journalister sätta livet till. Reportrar utan gränser rankar Afghanistan på plats 122 i sitt pressfrihetsindex över sammanlagt 180 länder i världen.

– Det finns många terroristgrupper som har stor makt och hotar journalister och konstnärer. När jag skrev en artikel om hur talibanerna försöker kontrollera skolorna genom att stryka ämnen som matte och geografi och ersätta dessa med fundamentalistiska läror om islam, ringde de upp mig och bad mig radera artikeln från internet.

Mukhtar Wafayee vägrade och ett par dagar senare när han och hans fru var på väg hem från en tv-intervju besköt de-

Mukhtar Wafayee intervjuar Malawi Naqibullah, en lokal ledare i den nordliga provinns Sar-e Pol.

Mukhtar Wafayee på ett politiskt möte i den nordliga provinsen Balkh.

ras bil med flera skott. En kort tid efter händelsen fick Nilofar Langar missfall och Mukhtar Wafayee är övertygad om att skottdramat var orsaken.

Säkerhetssituationen för paret blev ohållbar och de flydde Kabul.

– I Malmö fortsätter jag att arbeta som journalist. Jag har mitt nätverk och mina kontakter kvar i Afghanistan och jag skriver om händelserna och utvecklingen där.

Jag har också en blogg på farsi där jag skriver minst en gång i veckan.

DE SENASTE ÅREN har talibanernas makt växt och många journalister och kulturarbetare är oroliga över utvecklingen. Samtidigt tror Mukhtar Wafayee att det civila samhället tillsammans med landets unga generation och kvinnorörelser inte

ICORN GER FRISTAD FÖR KULTURARBETARE

- International Cities of Refuge Network, ICORN, grundades i Stavanger i Norge 2006 som en arvtagare till nätverket International Parliament of Writers (IPW) som Salman Rushdie var med och startade 1993. IPW upplöstes 2005.
- Syftet med ICORN är att ge en säker plats att verka på för förföljda och hotade kulturarbetare: författare, journalister, konstnärer, musiker och fotografer.
- Den är också en människorättsorganisation som arbetar för att stärka yttrandefriheten i världen.
- ICORN samarbetar med bland andra PEN international och Reportrar utan gränser.
- Omkring 70 städer är med, och har sedan starten gett 200 kulturarbetare en fristad.

Mukhtar Wafayee trivs i Malmö.

kommer att ge upp de framsteg som gjorts de senaste 20 åren.

– Vi vill ha demokrati och ett mångkulturellt Afghanistan. Fredsförhandlingarna mellan talibanerna och regeringen blir helt avgörande. Om säkerhetsläget tillåter kommer jag att återvända när mitt fristadsstipendium löper ut, säger Mukhtar Wafayee. ●

Filmen Cinema Pameer följer vardagslivet på en biograf. FOTO: MARTIN VON KROGH

Vackert och varmt om livet på en biograf

Film: Cinema Pameer

Regissör: Martin von Krogh

FILMTIPS Mjuka, murriga toner. En projektor, en ridå som dras igen. "En sådan vacker ridå", säger en av stamgästerna, han som hela tiden diskuterar filmens innehåll med sin vän: Vem är han i mustaschen?

Said går till jobbet. Han berättar inte för någon att han jobbar på en biograf. Förr var det ett respektabelt jobb, nu ses det som syndens näste. Men Said brinner för filmens möjligheter, både som underhållning, som ett andrum, och som kunskapsbringare.

Said är föreståndare på Cinema Pameer, en biograf i Kabul. Dokumentären med samma namn hade premiär i våras och nu kan den också ses på SVT Play till 23 augusti 2021.

FILMEN FÖLJER vardagslivet på biografen.

Inkastaren Naqib som lockar: Ny film, den börjar nu, skynda er in! Översten Dagarwal som håller ordning, han skäller ut och örfilar upp några ynglingar som smugglat in och rökt hasch. Stamgästen som behöver drömma sig bort en stund.

Mellan vardagsglimtarna kommer berättelserna, intervjuerna. Först stillsamma – den rutinerade maskinisten som fick sluta när talibanerna tog över men två dagar efter deras fall blev hämtad tillbaka. Men så kommer de andra berättelserna, fruktansvärda, sorgliga. Kriget påverkar alla, krigets våld har drabbat många extremt hårt. Det kommer lågmält, finstämt, som kontrast till de bombastiskt uttryckta känslorna på filmduken.

FILMENS SCENER är inte sällan som tavlor, vackra tablåer. Filmmusiken är inte afghansk utan skapad av Håkan Eriksson, och det bidrar till känslan av att filmens innehåll inte på något sätt blir exotifierat. Vi kommer nära människorna i filmen, vi får bli en del av deras liv, av deras måltider, av deras samtal om små och stora saker. Genom det lilla livet på biografen får vi veta oerhört mycket om tillvaron i Afghanistan, berättat med värme och sympati.

EVA KELLSTRÖM FROSTE

Mahiuddin fick den första benprotesen

Mahiuddin Sakhizada förlorade sitt ena ben när han trampade på en mina som 14-åring. Han var den första person som fick en benprotes tack vare SAKs arbete med personer med funktionsnedsättningar. Det arbetet startade i provinsen Takhar 1991, mitt under brinnande krig.

Eftersom provinshuvudstaden Taloqan också var motståndsrörelsens mujahedins huvudort blev provinsen centrum för kriget mellan mujahedin och regimen i Kabul, med flygbombningar och minor. Tillgången till skolor, kliniker, vägar, dricksvatten och arbetstillfällen var mycket dålig. Skolbarn undervisades i grottor eller under träd.

Många skadades svårt när de trampade på personminor. När SAK startade sitt arbete med rehabilitering av personer med funktionsnedsättningar visste ingen vad en benprotes var och ingen hade någon förhoppning att kunna bli rehabiliterad efter att ha skadats i kriget.

NÄR DET FÖRSTA konstgjorda benet hade tagits fram av SAK väckte det stor uppmärksamhet kring den person som fått det, Mahiuddin Sakhizada.

– För 28 år sedan, när jag var omkring 14 år, vaktade jag fåren nära bergen i distriktet Farkhar. Plötsligt exploderade en mina under mina fötter. Jag flög upp i luften och sedan förlorade jag medvetandet och förstod inte vad som hände. När jag vaknade upp befann jag mig i en sjukhusbädd. När jag försökte böja mina ben upptäckte jag att ett ben hade amputerats. Det var väldigt svårt och smärtsamt för mig och jag kommer aldrig att glömma det ögonblicket, berättar Mahiuddin Sakhizada.

Han kom tillbaka till sin klass efter sex månader och gick med hjälp av en krycka i trä. Sedan dess kallades han för handikappad, vilket han hatade. Före min olycka hade han drömt om att bli läkare, men sedan han förlorat sitt ben tappade han tron på framtiden. Det var svårt för honom att gå i skolan på grund av funktionsnedsättningen.

UNGEFÄR ETT ÅR senare kom en fältarbetare från SAK till hans hus och berättade om möjligheten att få en benprotes.

– Jag blev inbjuden till rehabiliteringscentret för att få den första benprotesen, vil-

Mahiuddin Sakhizada med tre av sina fyra barn: Hooshang, Oranoos och Jeloos. Han förlorade sitt ena ben när han trampade på en mina som 14-åring,

40
ÅR

ket jag och min familj tyckte var väldigt intressant. Tack vare benprotesen kunde jag ta gymnasieexamen.

MAHIUDDIN SAKHIZADA blev inbjuden att delta i yrkesträning och blev skraddare. Tack vare inkomsterna kunde han spara ihop pengar så att han kunde börja på Takhars universitet där han gick på lantbruksinstitutionen, och sedan dess kallas han för ingenjör, vilket han älskar.

Efter examen började Mahiuddin Sak-

hizada arbeta på en ideell organisation och efter ett år där började han arbeta på SAK, där han varit de senaste tio åren.

– Jag har lyckats ordna ett bra liv för mig själv, säger han.

Mahiuddin Sakhizada äger nu ett eget hus, en bil och kunde betala för sitt eget bröllop. Han har fyra barn, två döttrar och två söner.

TEXT OCH FOTO:

SAYED QUDRATULLAH ATTAYE

SAKS REGIONKOMMUNIKATÖR I TALOQAN

SAKs ORTOPEDISKA VERKSTÄDER

- SAKs första regionkontor etablerades i Wardak 1991. Därefter startade SAK ett projekt för personer med funktionsnedsättningar i Taloqan i provinsen Takhar 1991, finansierat av FN:s utvecklingsprogram. Då inleddes även arbetet med programmet för personer med funktionsnedsättningar.
- Det första året fokuserade programmet på påverkansarbete och utbildning för personer med funktionsnedsättningar. Men efter ett år ökade antalet fall med personer som skadades i kriget och programmet utökades till att skapa fysiska hjälpmedel, som proteser, och verkstaden för att bygga proteser startade.
- Därefter startades ortopediska verkstäder också i först Ghazni och sedan Mazar-e Sharif.

Sakhi Birdi under ett besök hos ortopedtekniker Hamidullah Nazari på SAK:s ortopediska verkstad i provinsen Balkh.

Allt förändrades när Sakhi fick hjälp av SAK

Stödet från SAK har förändrat många människors liv i Afghanistan. Sakhi Birdi, 34 år, som fick polio som barn, är en av dem.

En dag upptäcktes han av en fältarbetare från SAK.

– Jag kommer ihåg dagen det hände som om det var i går. Jag var sju år och lekte på gatan med stöd av mina kryckor när en person kom fram till mig och frågade vem min pappa var och var jag bodde. Jag svarade på hans frågor och fortsatte leka. Han pratade med min pappa och nästa dag tog pappa mig till den ortopediska verkstaden i provinsen Balkh, berättar Sakhi Birdi.

ETT AV HANS BEN är kortare än det andra på grund av polio och han har nu kommit till den ortopediska verkstaden i 27 år för att få ortos, ett ortopediskt hjälpmedel som används för att stödja leder och rätta till felställningar, och skoförhöjning.

– Jag tillbringade bra dagar där. I början var mitt ben krokigt och jag kunde inte sträcka på det. Med hjälp av läkarnas ansträngningar kunde jag till slut sträcka ut mitt ben. Jag kommer fortfarande ihåg

hur stark jag kände mig när jag stod framför mina klasskamrater utan mina kryckor, och jag började känna mig optimistisk om framtiden, minns Sakhi Birdi.

PERSONALEN PÅ den ortopediska verkstaden är också glad över att ha kunnat hjälpa Sakhi Birdi med rehabiliteringen så att han kan gå. Hamidullah Nazari började jobba där under samma tid som Sakhi Birdi kom dit första gången.

– Han kommer till oss när han behöver hjälp och vi löser hans problem. Jag har jobbat som ortopedtekniker i 27 år. Kvinnor, barn och många män som Sakhi Birdi har gagnats av våra tjänster och nu kan de leva ett gott liv och ha familj.

Sakhi Birdi är taxichaufför och han är nöjd med sitt liv.

– Jag är gift och jag är stolt över att kunna ta hand om mina barn, min mamma, min syster och min fru. Den där dagen, när jag lekte med barnen på gatan och fältarbetaren upptäckte mig, förändrade allting.

TEXT OCH FOTO:

BASHIR AHMAD FAYAZ

SAKS REGIONKOMMUNIKATÖR

I MAZAR-E SHARIF

RÄTTELSE

Bilden i nr 2/20 på minibussen som lastas med mediciner i Peshawar var tagen av Börje Almqvist.

BARNES RÄTTIGHETER

STÄNGER INTE NER

FOTO: NICLAS ERICSSON

VARLDBARN.ORG

Mohammed är elva år och går sista året i en förberedande klass i SAKs skola för barn med funktionsnedsättning. Han drömmer om att gå färdigt skolan och bidra till fred och ordning i Afghanistan, kanske som polis.

För alla barns rätt till hälsa, skola och trygghet

I länder med fattigdom, bristande sjukvård och människor på flykt blir pandemin förödande. Världens Barn ger stöd till alla barns rätt till hälsa, skola och trygghet. Stöd för barnen, när samhället stänger ner. Ett uppdrag som just nu är viktigare än någonsin.

Årets Världens Barn insamling pågår året ut.
Varmt tack för ditt stöd och för ditt engagemang!

VärldensBarn
Radiohjälpen 90 1950-6

AKTUELL INFORMATION FRÅN VÅRT ARBETE I AFGHANISTAN

BENGT HAR ORDET

Vi planerar framåt i en oförutsägbar tid

Så har förhandlingarna i Doha mellan en regeringsutsedd delegation och en talibandlegation startat. En ny fas. Om de leder till fred eller enseldupphör, starkt efterlängtat av det afghanska folket efter över 40 år av kontinuerligt våld, går inte att förutspå. Inte heller vilket framtida styre som kan bli resultatet.

Regeringsdelegationen, som innefattar söner till kända krigsherrar som Dostum, Atta Noor och Hekmatyars, säger sig eftersträva en rättvis fred, och presidenten vill säkert få behålla regeringsmakten. Det kan inte uteslutas att det finns aktörer som vill behålla status quo med korruptionsmöjligheter, snarkhandel och så vidare. Att forma en integrerad armé är en annan formidabel uppgift.

TALIBANDELEGATIONEN vill uppnå ett "islamiskt system" och har aldrig sett Kabulregeringen som legitim. Förlorare blir nog säkert de afghanska kvinnorna, försvarare av mänskliga rättigheter och civilsamhällesorganisationer. För övrigt är det fyra kvinnor av 21 i regeringsdelegationen och noll av 21 i talibandlegationen. Bara det ett varsel.

Vad betyder det här för SAKs verksamhet? Det ska vi försöka mejsla ut inom ramen för SAKs nya strategiska plan som ska löpa mellan 2022 och 2026. Arbetet med att utforma den har just börjat och en rad konsultationer med SAKs

målgrupper och olika aktörer, och olika analyser, ska genomföras under hösten.

I det arbetet ska vi försöka formulera hur SAK ska arbeta under tre olika huvudscenarier: förhandlingarna blir framgångsrika, förhandlingarna kollapsar, talibanerna tar över styret.

OAVSETT VILKET kommer SAK att fortsätta. Vi har stått på det afghanska folkets sida i 40 år och vi behövs framåt också. I arbetet med att utforma vår nya strategiska plan hoppas jag också att vår medlemsrörelse deltar aktivt.

” Vi har stått på det afghanska folkets sida i 40 år och vi behövs framåt också.

En viktig station under hösten blir den internationella konferensen i Genève i november om framtida stöd till Afghanistan. Vi och andra civilsamhällesorganisationer driver hårt att långsiktighet behövs och att det afghanska folkets rättigheter måste stå i centrum.

Det är en spännande och viktig period att vikariera som generalsekreterare. Och det är speciellt att börja jobba som anställd igen efter några år som pensionär. Tre års styrelsearbete i SAK och tidigare arbete på Sida med bland annat Afghanistan ger dock en hygglig grund. ●

Bengt Ekman
Generalsekreterare (vik), SAK

FOTO: EVA KELLSTRÖM FROSTE

Orkestern Zorah.

TRE AFGHANSKA MUSIKUPPLEVELSER

1 INSHALLAH - Jalal & Ruhollah framför afghansk folkmusik Två ensamkommande afghanska grabbar som fick chansen att göra en skiva i Sverige av en vaken producent innan deras uppehållstillstånd gick ut och de måste åka tillbaka till Afghanistan

2 En minnesvärd kväll för Afghanistan 8 mars 2019. Orkestern Zorah med enbart kvinnor ledd av 22-åriga dirigenten Negin Khpalwak.

3 Salaam Afghanistan Afghansk signaturlåt med mycket populära Farhad Darya.

”Unga måste involveras”

Shkula Zadran, 25 år och handläggare inom påverkansarbete på SAKs kontor i Kabul, har utsetts till Afghanistans ungdomsrepresentant i FN.

Varför sökte du det här uppdraget?

– Jag vill uppmärksamma kapaciteten hos unga kvinnor och att vi ska vara delaktiga i det kritiska politiska läget med pågående fredssamtal. Det är väldigt viktigt för mig. Framtiden hör till oss unga, de måste lyssna till oss.

Vad innebär uppdraget?

– Ett av de största uppdragen är att hålla ett tal inför säkerhetsrådet i FN i New York, enligt planen i december. Innan dess ska jag åka runt i Afghanistan och träffa unga människor för att samla in vad som är viktigt för dem och vilka deras röda linjer (gränser som inte får passeras) är. Dem jag inte kan träffa av säkerhetsskäl ska jag hålla virtuella möten med. Jag ska också möta ambassadörer och andra nyckelpersoner som har tillgång

till och inflytande över regeringen och fredsprocessen. Därefter ska jag förbereda talet.

Vad vill du säga i talet?

– FN är ansvarigt för fred och ordning i världen. Afghanistan är ett av dess viktigaste uppdrag och jag vill att de ska prioritera Afghanistan och inte lämna oss.

Unga måste involveras på alla nivåer i fredsprocessen och de måste lyssna på oss.

– Det internationella samfundet får inte tillåta att Afghanistan villkorslöst lämnas in talibanernas händer. Det skulle ha en negativ påverkan för alla, och särskilt för unga kvinnor, men det skulle också vara negativt för det internationella samfundet. Jag vill försäkra mig om att fredsförhandlingarna gynnar det afghanska folket, att offren för kriget inte glöms bort och att kvinnors och barns rättigheter liksom yttrandefrihet inte förhandlas bort. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

Hej medarbetare!

FOTO: PRIVAT

Shkula Zadran har uppdraget under ett år. Hon kommer att vara som en brygga mellan det internationella samfundet och afghanska ungdomar.

Avgörande möte om internationellt stöd

INFÖR DEN internationella givarkonferensen i Genève om Afghanistan i november var SAK värd för ett digitalt rundabordssamtal i september. Där deltog nordiska, nederländska och brittiska biståndsorganisationer och representanter från bland annat svenska, nederländska och finska UD. Det är den afghanska regeringen, FN och Finland som står värd för höstens givarkonferens.

Konferensen blir ett avgörande tillfälle för att säkra fortsatt internationellt stöd för Afghanistan.

DE MEDVERKANDE biståndsorganisationerna diskuterade vilka rättigheter och principer som behöver stå i centrum för det internationella samfundets fortsatta engagemang i Afghanistan. Grundläggande är att framtida satsningar utgår från det afghanska folkets behov. För att uppnå det vill SAK och de andra organisationerna att såväl civilsamhällets organisationer som befolkningen på landsbygden måste få möjlighet att framföra sina krav. Detta gäller såväl under givarkonferensen som i fredsprocessen.

Deltagarna uttryckte också oro över att media och civilsamhället är under attack och uppmanar till att alla parter i framtida ramverk skyddar och garanterar fri media och ett fritt civilsamhälle.

– Det afghanska folket har kommit långt, många fler har tillgång till skola och sjukvård, kvinnors rättigheter har stärkts, men behoven är fortfarande stora. Vi får inte riskera att de framsteg som gjorts går förlorade.

Vi samlas för att gemensamt framföra vikten av att givarländer fortsätter stödja Afghanistan, sade Kajsa Johansson, ordförande för SAK, som ledde rundabordssamtalen.

Tillsammans har biståndsorganisationerna som var med på mötet antagit ett uttalande som kommer att vara vägledande för SAKs arbete inför givarkonferensen.

JOHANNA PALMSTRÖM
PRESSEKRETERARE PÅ SAK

Kajsa Johansson.

Elever i en av SAKs skolor i byn Yrskin i norra Afghanistan. De framsteg som gjorts får inte riskeras, anser bland annat SAK i ett gemensamt uttalande.

FOTO: KAJSA WAAGHALS

Tamana Nooris största intresse är att teckna porträtt.

FOTO: BASHIR AHMAD FAYAZ

Afghanistan-nytt nr 1 2016.

”Jag vill lära ut teckenspråk”

TAMANA NOORI kämpar för att hänga med i skolan och hon är en av de bästa i klassen, trots att studierna inte är anpassade för personer som är döva.

När Afghanistan-nytt träffade Tamana senast var hon 13 år och hade precis lämnat SAKs skola för barn med funktionsnedsättningar för att tillsammans med sin bror börja i en vanlig skola. Nu är hon 17 år och går i nionde klass. Hennes hobby är fortfarande att teckna.

Hon berättar på teckenspråk:

– Jag älskar att teckna och så fort jag är ledig tecknar jag ansikten och jag övar varje dag. Jag tecknade mycket när skolan stängde på grund av covid-19 och jag var hemma.

HON ÄR GLAD över det stöd hon får både i skolan och hemma. Hennes mamma Fari-ba Noori är själv lärare och var orolig när hennes två döva barn började skolan för att de skulle ha svårt att hänga med. Nu är hon stolt över sina barns framsteg.

– Jag har åtta barn och två av dem är döva. De är båda hårt arbetande och väldigt intelligenta barn. De hjälper mig alltid med mitt arbete hemma och är respektfulla mot sina syskon.

Vad hände sedan?

ETT AV TAMANA NOORIS största problem är att lärarna i hennes skola inte kan teckenspråk. Även om hon gör sitt bästa stöter hon ibland på svårigheter. Trots det är hon sjätte bäst i sin klass, enligt det betygssystem som tillämpas. En av hennes drömmar är att hon vill hjälpa personer med funktionsnedsättningar.

– I vårt land möter personer med funktionsnedsättningar många problem. Jag vill bli lärare i teckenspråk och undervisa barn som är döva. Jag är väldigt hoppfull inför framtiden och jag vill fortsätta med högre studier. ●

BASHIR AHMAD FAYAZ

SAKS REGIONKOMMUNIKATÖR I MAZAR-E SHARIF

Projekt ska stärka rättigheter

I ETT NYTT PROJEKT arbetar SAK tillsammans med Rädda Barnen (Afghanistan) och Accessibility Organisation for Afghanistan (AOAD) för att förbättra situationen när det gäller rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. Det övergripande målet med projektet ”Building Active

Citizenship and Equality for persons with Disabilities in Afghanistan” är att stärka civilsamhällesorganisationer som arbetar för att försvara och uppfylla rättigheterna för personer med mentala och fysiska funktionsnedsättningar. Projektet finansieras av Europeiska kommissionen.

36 månader ska projektet pågå
10 provinser berörs av projektet

Lokalt arbete går framåt

EN STUDIE AV projektet ”Citizens Charter” om lokalt driven utveckling, som SAK deltar i, visar på framsteg trots en del utmaningar.

De berörda samhällena uppfattar Citizens Charter som meningsfullt för att öka människors inflytande och delaktighet i att förbättra sina levnadsvillkor. Projektet har också bidragit till sociala förändringar. Till exempel har det skapat en plattform för kvinnor att spela en aktiv roll i att utveckla sina samhällen, trots utmaningar som dålig säkerhet, traditionella normer och praxis, och otillräckliga möjligheter till utbildning.

Dessa utmaningar har dock på vissa håll underminerat kvinnors möjlighet att delta på ett meningsfullt sätt. Andra utmaningar för projektets genomförande är bristande säkerhet och otillräckligt samarbete och koordinering mellan samhällen och regeringsrepresentanter.

Studien rekommenderar att erfarenheterna från fas 1 i projektet ska tas tillvara när projektet fortsätter i det bredare nationella programmet.

FOTO: LAGHMANS GUVERNÖRSKONTOR

Den nyinvigda skolan.

Ny skola för 400 studenter

400 studenter kommer att kunna gå i skola i den nya Miakhel-skolan i provinsen Laghman. Skolan har sex klassrum, tio toaletter och en egen brunn. Laghmans guvernör Rahmatullah Yarmal talade vid invigningen och framhöll hur tillgången till utbildning underlättas tack vare den nya skolan.

Baba Jan, 72 år, har fått vård på sjukhuset i Parwan och mår nu mycket bättre.

FOTO: HAJI MOHAMMAD

Mujtaba Muhabat och Nasirullah Amini arbetar i ett Rapid Response Team med att undersöka om examensdeltagare har symptom på covid-19.

FOTO: HAJI MOHAMMAD

FOTO: HAJI MOHAMMAD

Medarbetarna i SAKs Rapid Response Teams undersöker om besökare har feber vid sjukhuset i Parwan.

Verksamhet ställdes om

Strategierna för att hantera coronapandemin i Afghanistan har handlat om att nå ut med kunskap, bevakning, förebyggande och behandling, och SAK har deltagit i det arbetet. I provinsen Wardak ansvarar SAK för hälsovården och där ställde SAK om verksamheten i våras samt satsade av egna medel för att minska smittspridning och ta hand om allvarligt sjuka.

Nio så kallade Rapid Response Teams arbetar i Wardak med att undersöka indikatorer på om människor misstänks vara sjuka, då de hänvisas vidare, och med förebyggande arbete, som undervisning i handhygien. Arbetet sker i samarbete med lokala byråer.

SAK har också förstärkt sjukvården med utrustning, personal och fler platser på isoleringsavdelningar.

I juni fick SAK uppdrag från hälsoministeriet att också bedriva sjukvård av covid-19-sjuka och skicka ut Rapid Response Teams i tre nya provinser: Kapisa, Panjshir och Parwan.

Mörkertalet tros vara stort när det gäller hur många som har insjuknat i covid-19 och hur många som dött.

39 422 bekräftade fall av covid-19 den 6 oktober.

1 466 bekräftade dödsfall på grund av covid-19.

31,5 procent av afghanerna, 10 miljoner personer, har insjuknat i covid-19, beräknar hälsoministeriet.

72 procent är fattiga i Afghanistan 2020, beräknar Världsbanken, en ökning från 55 procent 2019.

SAK smittspårar och vårdar sjuka i nya provinser

På begäran av det afghanska hälsoministeriet har SAK utökat sin verksamhet i tre nya provinser för att hantera coronapandemin.

TEXT: **SHUKRIA SAFI** KOMMUNIKATÖR PÅ SAKS HUVUDKONTOR I KABUL

Från början av juni drogs hälsoprojekt igång i provinserna Kapisa, Panjshir och Parwan. 14 speciella covid-19-arbetsgrupper, "Rapid Response Teams", arbetar i de tre provinserna.

Huvuduppgiften för grupperna är att öka medvetenheten i samhället, identifiera och ställa diagnos på drabbade personer och hänvisa dem till sjukhus. Om en arbetsgrupp till exempel identifierar fem personer med symptom och dessa testar positivt så kommer de att undersöka alla personer som dessa haft kontakt med: nära familj, släktingar och vänner, säger Farooq

Sahak, teknisk chef för projektet i Parwan.

Nasrullah Amini är medarbetare i ett av teamen i Parwan. Han jobbar denna dag på universitetet i Parwan för att testa studenter som ska skriva inträdesexamen. De delar också ut munskydd till studenterna.

Vi har varit här sedan kl 5 i morn, och nu, kl 10, har vi undersökt över 2 000 personer. Av dem hade 25 feber. Vi frågade dem om andra symptom på covid-19, som huvudvärk, värk i kroppen och hosta. Vi lyckades övertyga studenterna att berätta om sina symptom.

Studenterna hindrades inte att skriva in-

trädesprovet – efter tolv års skola var det bara under dessa tre timmar de hade möjlighet att skriva det, sedan skulle de vara tvungna att vänta ett helt år – men när teamet identifierade misstänkta fall kunde det följa upp dem.

Sedan hade vi uppföljningssamtal med dem som hade feber via telefon. Vi tog prover på dem som hade symptom och hänvisade dem vid behov till sjukhus, berättar Nasrullah Amini.

MOJTABA MOHABBAT, en annan medarbetare i teamet, berättar att de under tre dagar undersökte omkring 6 700 deltagare i examensproverna före examensdagarna för att identifiera personer med feber. De fann 523 misstänkta fall och av dem som senare tog tester var det fyra som hade covid-19.

Under ledning av detta projekt ansva-

RISK FÖR SPRIDNING TILL AVLÄGNA BYAR

Det afghanska hälsoministeriet beräknar att covid-19 kommer att spridas till landsbygdsområden som är svåra att nå. Enligt en studie från den nationella myndigheten för statistik och in-

formation (NSIA) beräknas mellan 10 och 20 procent av afghanerna inte ha tillgång till basäl hälsovård. När vintern kommer räknar SAK med att behovet av vård av covid-sjuka kommer

att öka och därför förbereder sig SAK för att stärka mobila hälsocenter och nå ut med kunskap i områden som är svåra att nå.

Övervakningssystemet för att upptäcka nya fall tidigt

kommer också att stärkas. Att Rapid Response Teams når ut till fler områden som är svåra att nå bedöms rädda liv genom förebyggande arbete och tidig upptäckt av nya fall.

Huvuduppgiften är att öka medvetenheten i samhället, identifiera och ställa diagnos på drabbade personer och hänvisa dem till sjukhus.

Farooq Sahak, teknisk chef

rar SAK också för akutsjukvård av patienter som insjuknat i covid-19 på tre sjukhus. De har mellan 15 och 20 bäddar redo för intensivvård av patienter med covid-19 i varje provins.

En av de patienterna är Baba Jan. Han är 72 år och ligger i en av sängarna på sjukhuset i Parwan. Han har varit sängliggan-

de i fyra dagar och mår mycket bättre. Läkaren Nabiullah Habibzai berättar att Baba Jan hade feber och allvarlig andnöd när han skrevs in. Nu har hans hälsostatus förbättrats med 60 procent och han kommer troligen att bli utskriven inom två dagar.

HASHMATULLAH Daneshyar, chefsläkare på isoleringsavdelningen i Parwan, berättar att de har 51 sjukvårdspersonal som tar hand om covid-19-patienter dygnet runt. Det finns också en plats för gravida kvinnor med covid-19 på förlossningsavdelningen.

Det har gått fyra månader sedan vi etablerade den här avdelningen på sjukhuset. Under den perioden har vi kunnat testa 1 200 personer varav nästan 400 testade positivt. Av dessa behövde 240 läggas in. 195 av dem blev friska igen, de övriga dog dessvärre. ●

Det är ännu viktigare att höja våra röster

För ett år sedan skrev jag att vi behövde mobilisera för att höja vår röst för alla människors rätt till utveckling och att förstärka arbetet för demokrati, solidaritet och internationellt utvecklingsarbete. Det blir ännu viktigare i dag.

Senaste åren har det gått diskussioner om att minska biståndet. Men när ett politiskt parti föreslår att det ska byggas fängelser med biståndspengar undrar man vart vi är på väg. Biståndspengar ska främja fred, mänskliga rättigheter och hållbar ekonomisk utveckling i världen och inte bygga fängelser. Nej, det är dags att vi säger ifrån, skriver artiklar till våra lokala politiker och betonar vikten av bistånd och internationell solidaritet.

FRAMÖVER KOMMER vi att satsa mer på att stärka våra lokalföreningar i det opinionsbildande arbetet, så att SAKs röst blir ännu starkare. Vi som arbetar i Afghanistan vet att behoven

är stora och att vårt arbete gör skillnad. Därför: varmt tack för att du stödjer SAK!

HÖSTEN ÄR redan här och restriktioner kring covid-19 fortsätter att gälla. Men det innebär inte att vi ska ställa in utan vi ställer om. Bokmässan och Världens Barn-insamlingen som är två huvudaktiviteter för oss blev digitala event. Vi provade ett nytt koncept, gymnasieprogram på digitala bokmässan. Det var intressant att tillsammans med Göteborgs lokalförening kunna hålla interaktiva samtal med gymnasielever från olika delar i Sverige.

Vi kommer i dagarna att delta digitalt på Barnvagnsmarschen som anordnas av RFSU, ett sätt för oss att stödja kampen mot mödradödlighet runt om i världen. Gå med i barnvagnsmarschen du också! ●

” Biståndspengar ska främja fred, mänskliga rättigheter och hållbar ekonomisk utveckling.

Enayatullah Adel
föreningshandläggare, SAK

FOTO: MALIN HOELSTAD/SAK

Medlemmar engageras i påverkansarbete

För att öka möjligheterna för medlemmar att engagera sig i påverkansarbetet genomförs ett digitalt möte om givarkonferensen och en allmän påverkansplaneras.

I början av oktober genomförs ett medlemsmöte digitalt inför givarkonferensen om Afghanistan som ska äga rum i slutet av november i Genève. Under medlemsmötet går man igenom vad som händer på det rundabordssamtal som SAK arrangerade inför givarkonferensen (läs mer på sid 24), och hur förutsättningarna i Afghanistan och fredsprocessen kan påverka givarländerna.

Mötet ska avslutas med en diskussion om hur medlemmarna kan engagera sig i på-

verkansarbetet inför givarkonferensen.

– Vi vill synliggöra vårt arbete med påverkan och opinionsbildning och ge inspiration till egna initiativ. Det är ett önskemål från medlemmarna och en del av färdplanen för Medlemsrörelse 2021, säger Begmohammed Derakshandeh-Tomadaj, medlems- och engagemangsutvecklare på SAK.

– Utifrån samtalet kan vi skapa resurser för medlemmarna, vi kan till exempel hjälpa dem att utforma en debattartikel eller bistå med sakkunskap om de vill arrangera ett event online.

I BÖRJAN PÅ sommaren genomfördes ett digitalt samtal med Daniel Madhani, landchef i Afghanistan, tillsam-

Begmohammed Derakshandeh-Tomadaj.

mans med medlemmarna, vilket enligt Begmohammed var uppskattat. Det gav mersmak till fler möten där medlemmar får veta mer om SAKs verksamhet.

– Jag kan också berätta att vi har en påverkansplan för med-

lemmarna på gång – ett dokument som ska vara som ett stöd för lokalföreningarna hur de kan arbeta opinionsbildande. Det ska vara enkelt att se vilka budskap vi har och vem som gör vad, vilket stöd kansliet och styrelsen kan ge och hur lokalföreningarna kan bidra. Och med praktiska tips, till exempel om hur ett öppet brev kan formuleras och hur man bokar in ett möte med sin lokala riksdagsledamot. Sedan är planen att vi ska ha utbildningar och föreläsningar under hösten och våren hur man kan arbeta med det, säger Begmohammed Derakshandeh-Tomadaj.

I höst kommer också ett nätverk för lokalföreningarnas ordförande att startas. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

Saskia Hoffsten och Björn-Åke Törnblom frontade lokalföreningens event ”Run for Afghanistan” i somras.

Löpning för att bredda målgruppen

Stockholms lokalförening flyttade delvis över till nätet under pandemin och har arrangerat några coronasäkra aktiviteter.

I somras drog föreningen igång ”Run for Afghanistan” som ett Facebook-event. Deltagarna betalade en valfri startavgift som gick oavkortat till SAKs coronahantering, och kunde ta sig runt på det sätt och så långt eller kort de ville.

– Jag gillar att springa och vill uppmuntra till det, därav idén. Vi i lokalföreningen jobbar ständigt för att förny målgruppen, inte exkludera äldre men bredda vilka vi når ut till. Med ett löp-event kan man nå en annan publik än vi brukar, berättar Saskia Hoffsten, ordförande i lokalföreningen.

Styrelsen hakade på idén och Björn-Åke Törnblom ordnade ett Facebook-event som pågick omkring en månad.

– Det är vårt mest delade inlägg och många lade upp bilder från sina löprundor i eventet, på sig själva eller på sin omgivning. Vi fick in drygt 8 000 kronor men några skickade också pengar direkt till SAK, berättar Saskia Hoffsten.

– Jag tänker att träning är nära hälsa och en långsiktig förhoppning är att kunna ha ett gemensamt

event med afghaner som tränar med oss. Jag vet inte hur det skulle gå till rent administrativt men nu när vi börjat göra saker på distans öppnar det upp för nya möjligheter – vi behöver inte vara på samma ställe. Det vore superhäftigt, säger hon. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

SAK behöver dig – bli medlem 2021!

DITT MEDLEMSKAP är viktigt för SAK. Som medlem bidrar du till ett fortsatt starkt engagemang i Sverige för Afghanistans folk och stödjer verksamheten i Afghanistan.

Vi vill fortsatt ha dig som medlem 2021. Swisha 280 kr vuxen (120 kr om du är under 25 år, student eller familjemedlem) till 9007808 och skriv ditt namn och din

medlemskategori i meddelandefältet (t.ex. Sak Saksson familj). Du kan också betala med autogiro. Vi behöver dig!

PS! Tipsa gärna en vän om att också bli medlem.

Kontakta info@sak.se vid frågor om ditt medlemskap eller alternativa sätt att betala. Vi hjälper dig gärna.

Mahbouba Ibrahim läser sina egna dikter på dari.

Digital dikt-läsning på dari och svenska

I september ordnade Stockholms lokalförening en diktläsning digitalt. Den spelades också in.

Mahbouba Ibrahim, bosatt i Tierp, läser tre av sina dikter på dari och därefter läser Maria Leionhielm upp samma dikter på svenska. PO Henriksson gör en kort introduktion.

– Det finns en lång och fin tradition av poesi i Afghanistan. Vi vill sprida kulturen och visa en annan bild av Afghanistan. Förhoppningsvis kan vi nå fler. Det är väldigt vackert att först höra det på dari och sedan på svenska. Det binder oss samman på något sätt, säger Saskia Hoffsten, lokalföreningens ordförande.

Diktläsningen kan ses via Stockholms lokalförenings sida på sak.se. ●

Tipspromenad i Stockholm

I SAMBAND MED insamlingen till Världens Barn anordnade SAKs lokalförening i Stockholm 3 oktober en tipspromenad med start på Nytorget på Södermalm. Banan gick upp i Vitabergrsparken och frågorna handlade om Afghanistan. Pengar samlades in till Världens Barn och förhoppningen var att locka till engagemang bland medlemmar och nå nya personer, på ett coronasäkert sätt.

”Det finns ett extremt behov av barnmorskor”

Margareta Varenhed, 68 år, är sekreterare i lokalföreningen i Skövde-Skaraborg. Hon har varit sjöman, jobbat med bistånd i Bolivia och med Läkare utan gränser i bland annat Afghanistan.

– Jag har sett så mycket av världen att jag måste engagera mig.

Berätta om dig själv!

– Jag jobbar som ledsagare sex timmar i veckan och på boendestöd. I botten är jag personalvetare och personaladministratör. Men så har jag varit ute och jobbat i andra delar av världen, det började redan när jag som 19-åring liftade ner till Italien och jobbade på hotell.

Vad får dig att fortsätta engagera dig i SAK?

– När jag bodde i Afghanistan lärde jag känna många afghaner, jag har sett en helt annan bild av Afghanistan än den man får hemma. Sedan började jag jobba med flyktingungdomar här hemma och fick många afghanska nära vänner. SAK gör ett otroligt bra jobb i Afghanistan, det är positivt för alla i Afghanistan, och för dem som tvingas återvända dit. SAK jobbar för framtiden, med utveckling.

Är det någon fråga du känner särskilt starkt för?

– Utvecklingsarbetet i stort men framför allt utbildning är viktigt, av barn men också av barnmorskor. Jag såg ju hur det var på Läkare utan gränser förlossningsklinik. Det kom kvinnor dit i sista minuten

Margareta Varenhed tillsammans med en nyfödd flicka på Läkare utan gränser förlossningsklinik i Ahmed Shah Baba strax utanför Kabul 2013. Margareta arbetade som administratör.

och hade mycket svåra förlossningar. Det finns ett extremt behov av barnmorskor. **Vilken är din förhoppning med ditt engagemang?**

– En förhoppning är att fler människor här på hemmaplan ska lära sig mer om Afghanistan och om SAKs arbete, men jag hoppas också att vi ska kunna öka närvaron i Afghanistan.

Hur arbetar ni i Skövde-Skaraborg?

– Vi jobbar mycket med att hitta former för att engagera medlemmar lokalt och vi

lägger också tid på att försöka hitta former för att engagera medlemmar i Jönköping där lokalföreningen lagt ner och vars medlemmar ingår i vår lokalförening numer. Varje år brukar vi delta på en friluftsdag på Billinggen i Skövde, där en massa föreningar deltar. Vi började en studiecirkel om boken ”Förstå Afghanistan” i Mariestad, det var rätt många intresserade. De hann träffas några gånger. Men coronan har gjort att allt lagts på is. Fast studiecirkeln återupptas snart. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

FOTO: NEELOFAR

PÅ GÅNG

UTBILDNING OCH KONFLIKT I AFGHANISTAN

22/10 SAKs lokalförening i Stockholm

arrangerar ett seminarium med rubriken ”Utbildning och konflikt i Afghanistan”.

Medverkar gör Ingela Andersson, som gjorde en konfliktanalys av utbildning i Afghanistan på uppdrag av Unesco, och Anna-Karin Johansson, SAKs föreningsstyrelse och generalsekreterare för Svenska Unescorådet.

TID: 18:00-19:30
PLATS: Folkuniversitet, Kungstensgatan 45, Stockholm.

ANMÄLAN: För att hålla på covid-restriktionerna behövs föransmälan. Information om det kommer på SAKs hemsida samt sociala medier.

Barnvagnsmarschen brukar ordnas på ett 50-tal olika ställen men i år arrangeras den på ett annorlunda sätt på grund av corona.

BARNVAGNSMARSCHEN 2.0

22-27/10 Den 22-27 oktober pågår RFSU:s årliga marsch mot mödradödligheten i världen som i år görs på ett annorlunda sätt på grund av pandemin. Den skulle ha ägt rum i våras, men kunde inte genomföras på grund av corona. SAK är en av organisationerna som deltar.

Barnvagnsmarschen har pågått sedan 2010. Varje år samlas tusentals människor på ett femtiotal orter i hela landet för att manifesteras mot mödradödlighet. I år får varje deltagare registrera sin egen valfria sträcka, med eller utan barnvagn, på RFSU:s hemsida – kanske i sällskap med fler i sin lokalförening i SAK, till exempel. Kampanjsidan kommer upp strax före marschen. Ambassadörer kommer att finnas på olika orter på så kallade barnvagnsmackar och dela ut regnskydd och information.

PLATS: Valfri.

FOTO: DANIEL IVARSSON, RFSU

Digitalt seminarium om förutsättningar för fred

Vilka är förutsättningarna för fred, och vad händer med demokratiska rättigheter? De frågorna diskuterades på SAKs seminarium på Globala torget, i år digitalt. Mattias Bengtsson Byström ledde samtalet mellan Kajsa Johansson, Hamid Zafar och Julia Drevås Bantema.

Samtalet kan ses på Globala torgets hemsida och Youtube-kanal.

60 tittade live på Facebook

229 visningar på Youtube (6/10)

FOTO: BEATRICE SKOGLUND

SAKs lokalföreningar

- GÖTEBORG** Tomas Jansson
goteborg@sakforening.se
- LUND** Inger Blennow
lund@sakforening.se
- MALMÖ** Nader Barezai
naderbarezai@hotmail.com
- SKELLEFTEÅ** Karl-Erik Wiklund
karlerikwiklund@hotmail.com
- SKÖVDE/SKARABORG** Anders Boström
andersbostrom28@gmail.com
- STOCKHOLM** Saskia Hoffsten
stockholm@sakforening.se
- SUNDSVALL** Åke Johansson
ake_j@telia.com
- SÖDERTÄLJE** Hasse Hansson
sodertalje@sakforening.se
- UPPSALA** Lina Mälberg
uppsala@sakforening.se
- VÄNERSBORG** Lennart Olsson
vanersborg@sakforening.se
- VÄXJÖ** Sahar Mohamadi
sahar_ros2004@hotmail.com
- JÄMSTÄLLDHETS-NÄTVERK** Haron Askaryar
haron1askaryar@hotmail.com

MARGARETAS TIPS FÖR ATT ÖKA KUNSKAPEN OM AFGHANISTAN OCH SAK

1 UT OCH FÖRELÄS. Vi kan bli mer aktiva i att åka ut och informera och visa bilder. Vi behöver någon på kansliet som är ansvarig för att leta upp tillfällen till föreläsningar, det är så folk får kunskap om oss. Jag har skaffat en och annan medlem och fått in pengar när jag föreläst.

2 BERÄTTA FÖR VÄNNER. Alla vi medlemmar kan passa på att berätta i vardags-situationer, så fort man får tillfälle, om vår verksamhet och tipsa: Du kan vara med, du kan lära dig jättemycket!

3 SPRID AFGHANISTAN-NYTT. Jag har fått in tidningen på biblioteket i Herrljunga och sålt ”Förstå Afghanistan” dit. Jag brukar lämna tidningen till högstadiet och till kyrkorna och till ett språk kafé.

En gåva för **framtiden**
Du vet väl att man kan ge en testamentsgåva till SAK?
Läs gärna mer på sak.se/testamente

BLI MEDLEM I SVENSKA AFGHANISTANKOMMITTÉN!

Som medlem tar du ställning för våra grundvärderingar om allas rätt till utveckling och stödjer vårt arbete för förändring i ett av världens fattigaste länder.

Swisha 280 kr (vuxen), 120 kr (ung/student), till **900 7808**, skriv "medlem" och ditt namn i meddelandefältet.

Svenska
Afghanistankommittén

SAK har 90-konto, Svensk insamlingskontroll
För att du ska kunna få aktuell information från
SAK sparar vi dina uppgifter enligt GDPR.
På www.sak.se/integritetspolicy kan du läsa om
hur vi skyddar dina personuppgifter.